

DOI: 10.32844/2222-5374-2020-106-4-2.19

УДК: 342.9

Смик А. С.,

аспірант Харківського національного університету внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО СТАТУСУ ЗАКЛАДІВ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я, ЯК СУБ'ЄКТІВ МЕДИЧНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ

Актуальність статті полягає в тому, що соціальне забезпечення працівників Національної поліції України є не тільки системою спеціальних, законодавчо визначених юридичних гарантій, але сукупністю механізмів їх практичної реалізації. Медичне обслуговування, як важлива частина державної підтримки професійної активності поліцейських приводиться до дії за допомогою різних інституційних важелів, але, що найбільш головне, останні є прерогативою діяльності спеціально уповноважених суб'єктів. У статті, на основі аналіз норм чинного законодавства, наведено весь масив учасників правових відносин, що виникають в сфері медичного обслуговування працівників Національної поліції України. Проаналізовано специфіку покладених на них функцій, повноважень та завдань. Класифіковано суб'єктів медичного обслуговування поліцейських з поділом їх на три групи: центральні суб'єкти; координаційні або проміжні суб'єкти медичного обслуговування; цільові суб'єкти. Обґрунтовано приналежність закладів охорони здоров'я до третьої класифікаційної групи. З'ясовано, що суб'єкти медичного обслуговування поліцейських – це сукупність органів державної влади та їх посадових осіб, на які покладаються спеціальні права, обов'язки, завдання та функції в галузі організації, забезпечення та реалізації медичного обслуговування поліцейських. Визначено, що центральні суб'єкти медичного обслуговування поліцейських – Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, Президент України – основні діючі органи, які при цьому є вищими представниками державної влади в нашій державі. В галузі медичного обслуговування поліцейських ці суб'єкти: по-перше, відповідають за формування законодавства в галузі діяльності Національної поліції, а також соціальних гарантій її працівників; по-друге, формують політику в галузі охорони здоров'я, що встановлює стандарти медичного обслуговування населення країни, у тому числі й поліцейських; по-третє, визначають пріоритетні шляхи розвитку галузі охорони здоров'я та сфери медичного обслуговування; по-четверте, контролюють реалізацію національної політики в сфері охорони здоров'я та медичного обслуговування населення.

Ключові слова: суб'єкти медичного обслуговування, заклади охорони здоров'я, медичне обслуговування поліцейських, Національна поліція України.

Актуальність теми. Соціальне забезпечення працівників Національної поліції України є не тільки системою спеціальних, законодавчо визначених юридичних гарантій, але сукупністю механізмів їх практичної реалізації. Медичне обслуговування, як важлива частина державної підтримки професійної активності поліцейських приводиться до дії за допомогою

різних інституційних важелів, але, що найбільш головне, останні є прерогативою діяльності спеціально уповноважених суб'єктів. Варто наголосити, що в Законі України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 № 580-VIII неодноразово звертається увага на ключових учасників правовідносин в сфері медичного обслуговування поліцейських – заклади охорони здоров'я. Проте, останні не можна вважати єдиними суб'єктами медичного обслуговування поліцейських, хоча б через складність та особливу важливість цієї категорії у складі гарантій соціального захисту працівників поліції в цілому. На доведення цієї теорії проаналізуємо весь склад зазначених суб'єктів, а також визначимо місце серед них закладів охорони здоров'я.

Стан дослідження проблеми. Поняття, особливості та структура правового статусу закладів охорони здоров'я України, а також суб'єктів, які забезпечують належне функціонування даної сфери розчинено у дослідженнях науковців, які аналізували загальне значення медицини в нашій державі, стан її правового регулювання, організаційно-правові форми реалізації і таке інше, а саме: О.В. Баєва, В.Д. Волкова, З.С. Гладуна, В.М. Пашкова, А.В. Симонян, Л.І. Куца, Т.В. Блащука, І.В. Солопова, В.Ю. Стеценко, С.Г. Стеценко, О.В. Крилова та інших. Проте, питання особливостей правового статусу закладів охорони здоров'я, як суб'єктів медичного обслуговування поліцейських належним чином у сучасній юридичній літературі не розкривалось.

Мета статті полягає в проведенні комплексного аналізу особливостей правового статусу закладів охорони здоров'я, як суб'єктів медичного обслуговування поліцейських.

Виклад основного матеріалу. Аналіз норм чинного законодавства України дає змогу зауважити, що одним з перших суб'єктів медичного обслуговування поліцейських варто виділити Верховну Раду України (далі – ВРУ), що відповідно до положень Основного закону є головним законодавчим відомством нашої держави. Саме повноваження законотворчості роблять ВРУ ключовим органом в системі суб'єктів медичного обслуговування працівників поліції та інших осіб. Так, відповідно до статті 92 Конституції виключно законами України визначаються: основи соціального захисту, форми і види пенсійного забезпечення; засади регулювання праці і зайнятості, шлюбу, сім'ї, охорони дитинства, материнства, батьківства; виховання, освіти, культури і охорони здоров'я; екологічної безпеки [1]. Крім того, відповідно до Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» від 19.11.1992 № 2801-XII ВРУ формує основу державної політики охорони здоров'я шляхом закріплення нормативних засад охорони здоров'я, визначення її мети, головних завдань, напрямів, принципів і пріоритетів, встановлення нормативів і обсягів бюджетного фінансування, створення системи відповідних кредитно-фінансових, податкових, митних та інших регуляторів, затвердження загальнодержавних програм охорони здоров'я [2].

Іншим не менш важливим органом державної влади є Кабінет Міністрів України (далі – КМУ) – вищий орган у системі органів виконавчої влади. У Конституції України вказується, що КМУ відповідальний перед Президентом України і Верховною Радою України, підконтрольний і

підзвітний Верховній Раді України у межах, передбачених Конституцією [1]. На КМУ покладаються функції із реалізації державної політики охорони здоров'я. Зокрема, Кабінет Міністрів України організує розробку та здійснення державних цільових програм, створює економічні, правові та організаційні механізми, що стимулюють ефективну діяльність в сфері охорони здоров'я, забезпечує розвиток мережі закладів охорони здоров'я, укладає міжурядові угоди і координує міжнародне співробітництво з питань охорони здоров'я, а також в межах своєї компетенції здійснює інші повноваження, покладені на органи виконавчої влади в сфері охорони здоров'я [2].

Окремий функціонал в сфері забезпечення медичного обслуговування на території України покладається на Президента нашої держави – гаранта державного суверенітету, реалізації стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та організації Північноатлантичного договору, прав і свобод людини і громадянина [1]. Варто відмітити, що Президент не має прямих повноважень у зазначеній сфері, однак, саме він відповідає за її удосконалення та розвиток. Прикладом є Указ Президента України «Про невідкладні заходи щодо реформування системи охорони здоров'я населення» від 06.12.2005 № 1694/2005 виданий з метою забезпечення ефективного розвитку системи охорони здоров'я, збереження генофонду нації, проведення глибоких структурних змін у медичній галузі, запровадження європейських стандартів забезпечення права громадян на медичну допомогу [3].

Цільовим органом в галузі забезпечення медичного обслуговування населення нашої держави, у тому числі поліцейських є Міністерство охорони здоров'я України (далі – МОЗ). Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Міністерство охорони здоров'я України» від 25.03.2015 № 267 МОЗ є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я, а також захисту населення від інфекційних хвороб, протидії ВІЛ-інфекції/СНІДу та іншим соціально небезпечним захворюванням, попередження та профілактики неінфекційних захворювань, забезпечує формування та реалізує державну політику у сферах: епідеміологічного нагляду (спостереження), імунопрофілактики, промоції здорового способу життя та запобігання факторам ризику, розвитку медичних послуг, впровадження електронної системи охорони здоров'я, технічного регулювання медичних виробів, медичних виробів для діагностики, активних медичних виробів, які імплантують, косметичної продукції тощо [4].

У системі суб'єктів забезпечення та реалізації медичного обслуговування поліцейських, а також працівників поліції не можна не відмітити, Національну служби здоров'я України (далі – НСЗУ), яка є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра охорони здоров'я, який реалізує державну політику у сфері державних фінансових гарантій медичного обслуговування населення. Основними завданнями НСЗУ є: 1) реалізація державної політики у сфері державних фінансових гарантій медичного обслуговування населення за програмою державних

гарантій медичного обслуговування населення (програма медичних гарантій); 2) виконання функцій замовника медичних послуг та лікарських засобів за програмою медичних гарантій; 3) внесення на розгляд Міністра охорони здоров'я пропозицій щодо забезпечення формування державної політики у сфері державних фінансових гарантій медичного обслуговування населення [5].

Останню групу суб'єктів медичного обслуговування поліцейських складають заклади охорони здоров'я та відомства їх оперативного управління. Відповідно до Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» від 19.11.1992 № 2801-XII заклад охорони здоров'я – це юридична особа незалежно від форми власності та організаційно-правової форми або її відокремлений підрозділ, основними завданнями яких є забезпечення медичного обслуговування населення та/або надання реабілітаційної допомоги на основі відповідної ліцензії та забезпечення професійної діяльності медичних (фармацевтичних) працівників і фахівців з реабілітації [2].

Як окрему, своєрідну підгрупу, варто виділити органи та заклади охорони здоров'я системи Міністерства внутрішніх справ. Останні становлять собою самостійну систему спеціалізованих закладів охорони здоров'я, що перебувають в сфері управління МВС та оперативно підпорядковуються Департаменту охорони здоров'я та реабілітації МВС. Останній, відповідно до Наказу МВС «Положення про Департамент охорони здоров'я та реабілітації Міністерства внутрішніх справ України» від 27.01.2020 № 65 є структурним підрозділом апарату МВС та підпорядковується безпосередньо державному секретареві МВС. Департамент забезпечує виконання завдань і функцій, покладених на МВС, у частині формування і реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я. Департамент координує та контролює діяльність закладів охорони здоров'я, що належать до сфери управління МВС [6].

В своїй роботі Департамент здійснює координацію роботи широкого кола закладів охорони здоров'я МВС, структура яких є чітко визначеною. Так, відповідно до Наказу МВС «Про затвердження Переліку закладів охорони здоров'я Міністерства внутрішніх справ України» від 14.06.2017 № 507 до закладів охорони здоров'я МВС відносяться наступні групи установ: 1) лікувально-профілактичні заклади: лікарняні заклади: госпіталь; лікарня; медична частина (медичний пункт) з'єднання, військової частини, вищого військового навчального закладу, навчальної військової частини (центру) Національної гвардії України; медико-санітарна частина (медичний пункт); медичний центр; психоневрологічний диспансер (центр психіатричної допомоги та професійного психофізіологічного відбору); територіальне медичне об'єднання; 2) амбулаторно-поліклінічні заклади: амбулаторія; поліклініка; пункт охорони здоров'я (здоровпункт); фельдшерський пункт; 3) санаторно-курортні заклади: курортна поліклініка; медичний реабілітаційний центр (у тому числі лікарня відновного лікування); санаторій (у тому числі дитячий, однопрофільний, багатoproфільний, спеціалізований); 4) центр превентивної медицини та аптеки; 5) медична (військово-лікарська) комісія у складі закладів охорони здоров'я МВС [7].

Висновки. Підсумовуючи проведене дослідження можна зробити висновок, що суб'єкти медичного обслуговування поліцейських – це

сукупність органів державної влади та їх посадових осіб, на які покладаються спеціальні права, обов'язки, завдання та функції в галузі організації, забезпечення та реалізації медичного обслуговування поліцейських. При цьому наголошено на тому, що в своєму масиві всі проаналізовані суб'єкти мають досить різноманітні напрямки, в зв'язку із чим їх можна розподілити на групи, а саме:

1) центральні суб'єкти медичного обслуговування поліцейських – Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, Президент України – основні діючі органи, які при цьому є вищими представниками державної влади в нашій державі. В галузі медичного обслуговування поліцейських ці суб'єкти: по-перше, відповідають за формування законодавства в галузі діяльності Національної поліції, а також соціальних гарантій її працівників; по-друге, формують політику в галузі охорони здоров'я, що встановлює стандарти медичного обслуговування населення країни, у тому числі й поліцейських; по-третє, визначають пріоритетні шляхи розвитку галузі охорони здоров'я та сфери медичного обслуговування; по-четверте, контролюють реалізацію національної політики в сфері охорони здоров'я та медичного обслуговування населення;

2) координаційні або проміжні суб'єкти медичного обслуговування поліцейських: Міністерство охорони здоров'я України, Національна служба здоров'я України, Міністерство внутрішніх справ України, Департамент охорони здоров'я та реабілітації МВС – дані суб'єкти займаються виключно реалізацією політики у сфері охорони здоров'я та медичного обслуговування населення за координації та під контролем КМУ. При цьому, на відміну від КМУ, який є вищим органом виконавчої влади в державі, проміжні суб'єкти виконують свої повноваження у визначених сферах із вирішення встановленого на законодавчому рівні колом питань. Здебільшого, ці органи опікуються матеріально-технічним забезпеченням сектору медичного обслуговування; науково-методичним забезпеченням закладів охорони здоров'я, а також їх відомчим регламентом; оперативним управлінням та координацією діяльності закладів охорони здоров'я тощо;

3) цільові суб'єкти – заклади охорони здоров'я загальної категорії та заклади охорони здоров'я системи МВС. Саме на дані суб'єкти покладається реалізація медичного обслуговування, яке полягає у наданні медичних послуг персоналу поліції, лікуванні його представників у разі хвороби, проведенні медичних досліджень, забезпеченні профілактики хвороб серед працівників поліції, проведенні діагностики хвороб, травм і таке інше.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України: закон від 28.06.1996 №254к/96-ВР. *Офіційний вісник України*. 2010. № 72/1. ст. 2598.
2. Основи законодавства України про охорону здоров'я: закон від 19.11.1992 № 2801-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 4. ст. 19.
3. Про невідкладні заходи щодо реформування системи охорони здоров'я населення: указ від 06.12.2005 № 1694/2005. *Офіційний вісник України*. 2005. № 49. ст. 3054.
4. Про затвердження Положення про Міністерство охорони здоров'я України: постанова, положення від 25.03.2015 № 267. *Офіційний вісник України*. 2015. № 38. ст. 1141.

5. Про утворення Національної служби здоров'я України: постанова, положення від 27.12.2017 № 1101. *Офіційний вісник України*. 2018. № 15. ст. 29.

6. Положення про департамент охорони здоров'я та реабілітації Міністерства внутрішніх справ України: наказ від 27.01.2020 № 65. *Міністерство внутрішніх справ України*.

7. Про затвердження Переліку закладів охорони здоров'я Міністерства внутрішніх справ України: наказ від 14.06.2017 № 507. *Офіційний вісник України*. 2017. № 59. ст. 133.

А. Смык

FEATURES OF THE LEGAL STATUS OF HEALTH CARE INSTITUTIONS AS SUBJECTS OF MEDICAL CARE FOR POLICE OFFICERS

The relevance of the article is that the social security of employees of the National Police of Ukraine is not only a system of special, legally defined legal guarantees, but a set of mechanisms for their practical implementation. Medical care, as an important part of state support for the professional activity of police officers, is activated through various institutional levers, but, most importantly, the latter is the prerogative of the activities of specially authorized entities. The article, based on the analysis of the current legislation, presents the whole array of participants in legal relations arising in the field of medical care for employees of the National Police of Ukraine. The specifics of their functions, powers and tasks are analyzed. The subjects of medical care of policemen are classified with their division into three groups: central subjects; coordinating or intermediate subjects of medical care; target entities. The affiliation of health care facilities to the third classification group is substantiated. It was found that the subjects of medical care for police officers are a set of public authorities and their officials who are entrusted with special rights, responsibilities, tasks and functions in the field of organization, provision and implementation of medical care for police officers. It is determined that the central subjects of medical care for police officers – the Verkhovna Rada of Ukraine, the Cabinet of Ministers of Ukraine, the President of Ukraine – are the main active bodies, which are the highest representatives of state power in our country. In the field of medical care for police officers, these entities: first, are responsible for the formation of legislation in the field of the National Police, as well as social guarantees for its employees; secondly, form a health policy that sets standards for health care for the population, including the police; thirdly, determine the priority ways of development of the health care and medical care sector; fourth, monitor the implementation of national policies in the field of health and medical care.

Keywords: subjects of medical care, health care institutions, medical care of policemen, National Police of Ukraine.